Correctievoorschrift VWO

2026

tijdvak 1

kunst

beeldende vormgeving - dans - drama - muziek - algemeen

Het correctievoorschrift bestaat uit:
1 Regels voor de beoordeling
2 Algemene regels
3 Vakspecifieke regels
4 Beoordelingsmodel
5 Aanleveren scores
6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 3.21, 3.24 en 3.25 van het Uitvoeringsbesluit WVO 2020.
Voorts heeft het College voor Toetsen en Examens op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet College voor toetsen en examens de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.
Voor de beoordeling zijn de volgende aspecten van de artikelen 3.21 tot en met 3.25 van het Uitvoeringsbesluit WVO 2020 van belang:
1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
2 De directeur doet de van de examinator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de directeur van de school van de gecommitteerde toekomen. Deze stelt het ter hand aan de gecommitteerde.

3 De gecommitteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
De gecommitteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommitteerde.
4 De examinator en de gecommitteerde stellen in onderling overleg het behaalde aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
5 Indien de examinator en de gecommitteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommitteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke corrector aanwijzen. De beoordeling van deze derde corrector komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Toetsen en Examens van toepassing:
1 De examinator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinator en door de gecommitteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met correctievoorschrift. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;

3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.

4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Als het antwoord op een andere manier is gegeven, maar onomstotelijk vaststaat dat het juist is, dan moet dit antwoord ook goedgerekend worden. Voor het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.

5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.

6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.

7 Indien de examinator of de gecommitteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Toetsen en Examens.
Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.

8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.

9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

Toelichting status correctievoorschrift

Het College voor Toetsen en Examens heeft de correctievoorschriften bij regeling vastgesteld. Het correctievoorschrift is een zogeheten algemeen verbindend voorschrift en valt onder wet- en regelgeving die van overheidswege wordt verstrekt. De corrector mag dus niet afwijken van het correctievoorschrift.

Verkeer tussen examinator en gecommitteerde (eerste en tweede corrector)
Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht. Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten. Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht. Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

Toelichting aanvullingen op het correctievoorschrift
Er zijn twee redenen voor een aanvulling op het correctievoorschrift: verduidelijking en een fout.

Verduidelijking:
Het correctievoorschrift is vóór de afname opgesteld. Na de afname blijkt pas welke antwoorden kandidaten geven. Vragen en reacties die via het Examenloket bij de examenlijn binnenkomen, kunnen duidelijk maken dat het correctievoorschrift niet voldoende recht doet aan door kandidaten gegeven antwoorden. Een aanvulling op het correctievoorschrift kan dan alsnog duidelijkheid bieden.

Een fout:
Als het College voor Toetsen en Examens vaststelt dat een centraal examen een fout bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift.
Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt door middel van een mailing vanuit examenblad.nl bekendgemaakt. Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk verstuurd aan de examensecretarissen. Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In die gevallen vermeldt de aanvulling:

- Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.
  en/of
- Als de aanvulling niet is verwerkt in de naar Cito gezonden Wolf-scores, voert Cito dezelfde wijziging door die de correctoren op de verzamelstaat doorvoeren.

Dit laatste gebeurt alleen als de aanvulling luidt dat voor een vraag alle scorepunten moeten worden toegekend.

Als een onvolkomenheid op een dusdanig laat tijdstip geconstateerd wordt dat een aanvulling op het correctievoorschrift ook voor de tweede corrector te laat komt, houdt het College voor Toetsen en Examens bij de vaststelling van de n-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen zijn geen vakspecifieke regels vastgesteld.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores

Blok 1 Goddelijke orde

1 maximumscore 3

voorbeelden van juiste antwoorden zijn:

- Het eenvoudige / sobere interieur van de kerk (versieringen in de vorm van beeldhouw- en schilderkunst en/of gekleurd glas ontbreken) past bij het streven naar soberheid / nederigheid.
- De (keuze voor een) afgelegen ligging van het klooster weerspiegelt het belang van een leven in afzondering / een leven gericht op bidden en werken.
- De geslotenheid van de architectuur (kleine ramen, gesloten wanden) ondersteunt het leven in afzondering.
- Het klooster ligt in landelijk gebied, waardoor er ruimte is voor landbouw, om zelfvoorzienend te kunnen leven.
- De (relatief) eenvoudige / sobere opzet van het complex past bij het streven naar soberheid.
- In de architectuur zijn (de ruimtes voor) bidden/contemplatie en werk/arbeid geïntegreerd. / Het bidden en werken sluiten direct op elkaar aan, ze zijn in de opzet van het complex met elkaar verbonden.

per juist antwoord 1

2 maximumscore 2

twee van de volgende:

- Met de grote vensters kan het goddelijke licht in de kerk worden gebracht (God is licht).
- Met een (uitbundige) diversiteit aan materialen en/of vormen (en beelden in de vensters) kan de rijkdom van Gods schepping worden getoond (materialen / grondstoffen uit diverse gebieden).
- Door het inzetten van materiële schoonheid (van/in het kerkgebouw) kunnen mensen ontvankelijk worden gemaakt voor het goddelijke.
- Via licht en/of flonkering kan de overgang van het materiële (de kerk) naar het immateriële (Gods koninkrijk) worden bewerkstelligd.
- Het kerkgebouw kan met zijn (bovenaardse) schoonheid / rijkdom fungeren als weerspiegeling van de hemel op aarde.
- Een rijke stijl biedt mogelijkheden om bijvoorbeeld Bijbelverhalen beter / overtuigender uit te beelden / uit te leggen (didactisch).

per juist antwoord 1

Vraag	Antwoord	Scores

3 maximumscore 2

- kruisribgewelven / spitsbogen / skeletbouw (met steunberen en luchtbogen) 1
- Door (aspecten van) deze techniek hadden de muren en/of gewelven geen of in mindere mate een dragende functie en/of konden grote raampartijen worden gemaakt en/of kon een open structuur (tussen het koor en de kooromgang) worden gecreëerd en/of kon er hoger worden gebouwd. 1

4 maximumscore 2

twee van de volgende:

- De menselijke stem werd als verheven / iets goddelijks beschouwd (want de mens is geschapen naar Gods evenbeeld).
- De menselijke stem stond het dichtst bij God (God schiep de mens/menselijke stem en andere instrumenten zijn door mensen gemaakt).
- Alleen in zang kon het Woord (de Bijbel) worden herhaald (met instrumenten kan geen tekst worden gespeeld) / kan het Woord/de Bijbel binnenkomen bij de zanger en/of de gelovige.
- De (gezongen) tekst moest centraal staan (en de inzet van instrumenten zorgt voor afleiding van de tekst / past meer bij vermaak).

per juist antwoord 1

5 maximumscore 3

- Met het inperken van het repertoire kon de Kerkleiding in Rome (twee van de volgende): 2
  - het idee van één (goddelijke) waarheid uitdragen.
  - de eenheid van het geloof versterken (en lokale of nationale invloeden uitbannen).
  - de aandacht op de tekst/het woord houden (in plaats van op het ontwikkelen van muziek).
  - haar centrale/leidende (machts)positie bevestigen / lokale machtscentra buiten spel zetten.
  - haar autoriteit in geloofszaken onderstrepen.
  - (geestelijke) zuiverheid bewaren en/of wereldse- / vermaak-invloeden uitbannen.
- Door de inzet van deze legende (een van de volgende): 1
  - kreeg het (ingeperkte) repertoire een hogere/goddelijke/heilige status (want het was door God ingegeven).
  - werd de inperking gepresenteerd als een feit / een gegeven (want het was in het verleden al bepaald).

Vraag	Antwoord	Scores

6 maximumscore 3

drie van de volgende:
- Het (veelvuldig) gebruik van melismen / meer noten op één lettergreep.
- Het is eenstemmig (alle zangers zingen op dezelfde toonhoogte / unisono).
- Het wordt alleen door mannen gezongen (niet gemengd met vrouwenstemmen).
- Het wordt niet begeleid (met instrumenten) / het is a capella.
- Het is responsoriaal. / afwisseling tussen koor en solist
- modaal / gebruik van kerktoonsoort
- beperkte toonomvang (blijft grotendeels binnen het octaaf)

per juist antwoord 1

7 maximumscore 1

een van de volgende:
- In de kwadraatnotatie (afbeelding 8) is het toonhoogteverloop preciezer af te lezen en/of zijn de intervallen (afstand tussen de noten) precies af te lezen: er zijn lijnen/notenbalken en/of de sleutel is gegeven, terwijl bij het neumenschrift (afbeelding 7) (alleen) een relatief toonhoogteverloop afleesbaar is: omhoog / omlaag.
- In de kwadraatnotatie (afbeelding 8) is de tekst preciezer te plaatsen ten opzichte van de melodie, bij het neumenschrift (afbeelding 7) is dat onduidelijker / is er meer interpretatieruimte.

8 maximumscore 2

(geluidsfragment) 2 (is variant) C
(geluidsfragment) 3 (is variant) A
(geluidsfragment) 4 (is variant) B

indien drie antwoorden juist 2
indien één (of twee) antwoord(en) juist 1
indien geen antwoord juist 0

Vraag	Antwoord	Scores

9 maximumscore 3

voorbeelden van juiste antwoorden zijn:

- door nadruk te leggen op de plasticiteit in de plooival van het gewaad van Musica
- door gaten / holle delen aan te brengen (zoals de ruimte onder de mantel / in de klokken)
- door de figuren te laten loskomen van de gevel / het blok / door de figuren uit de nis te laten steken
- door veel gebruik te maken van overlapping (bijvoorbeeld Musica en de hamer overlappen het klokkenspel)
- door het gewaad buiten de rand van het kader / het plateau door te voeren
- door te variëren in ruimtelijke delen en vlakkere delen met ruimtesuggestie (haut-reliëf en bas-reliëf)
- door te variëren met richtingen (bijvoorbeeld in de overlappende plooien)

per juist antwoord 1

10 maximumscore 2

Het antwoord moet de volgende strekking hebben:

- (De artes liberales zijn) de vrije kunsten / zeven wetenschappelijke gebieden (die gaan over de taal, trivium en het getal, quadrivium). 1
- De artes liberales zijn meer intellectueel / geestelijk gericht dan de artes mechanicae (de praktische kunsten) die meer ambachtelijk / praktisch / uitvoerend van aard zijn. 1

11 maximumscore 2

Het antwoord moet de volgende strekking hebben:

- Wetenschap stond in dienst van het geloof / was gericht op het komen tot begrip van de goddelijke orde en/of via de wetenschap (klassieke kennis en Kerkvaders) wilde men de goddelijke orde aantonen. / Ze raakten met elkaar vervlochten: beide dienden als ordening/verklaring van de natuur / als bron van kennis. 1
- relatie in het portaal (een van de volgende): 1
  - In (de opzet van) het portaal staan Maria en Jezus centraal en de geleerden aan de zijkant. / In (de opzet van) het portaal worden Maria en Jezus (het geloof) omringd (ondersteund) door de geleerden (wetenschap).
  - In het portaal zijn Maria en Jezus relatief groot weergegeven en worden de verschillende takken van wetenschap kleiner weergegeven.
  - Door Maria en Jezus samen met de wetenschappen in één portaal / in één voorstelling weer te geven wordt duidelijk dat beiden als waarheid beschouwd werden (al staan Maria en Jezus voorop).

Blok 2 Kunst en vliegwerk

12 maximumscore 3

drie van de volgende:
- Vondel kon daarmee zijn kennis van de klassieken etaleren / zich laten zien als een geleerd kunstenaar.
- Vondel kon zo wedijveren met grote voorgangers (die ook dit heldendicht hadden bewerkt).
- Vondel kon zo (meer vrijelijk) verwijzen naar / parallellen trekken tussen de (politieke) situatie in zijn eigen tijd (in Amsterdam / in de Republiek) en die in de *Aeneis* / in de Griekse oudheid / een andere cultuur.
- Vondel was daarmee verzekerd van een bestaand, sterk/goed plot/verhaal dat hij kon navolgen.
- Vondel kon daarmee waardering / respect voor het oorspronkelijke werk tonen.

per juist antwoord 1

13 maximumscore 2
- de eenheid van tijd 1
- de eenheid van plaats 1

14 maximumscore 2
- een van de volgende: 1
  - In Aristoteles' opvatting is een slechte afloop (dood van de held / einde van de stad) het meest waarschijnlijk of passend bij een tragedie. Vondel kiest er daarentegen voor om de hoofdpersoon te laten leven / Amsterdam te laten herrijzen.
  - In Aristoteles' opvatting moet de plot zich logisch ontwikkelen / moet het einde/het verloop passen bij eerdere ontwikkelingen in het verhaal en/of moet het einde/de plot passen bij het karakter van het personage. Vondel kiest daarentegen voor een deus ex machina / een onverwachte plotwending.
- Deze afwijking past bij het feestelijke karakter van de inwijding van de schouwburg / past bij het idee om de grootsheid van Amsterdam (en de Amsterdammers) anno 1638 te vieren. / Met deze afwijking plaatst Vondel dit verhaal ook in een christelijke traditie, dat Amsterdam wordt beschermd door God. 1

15 maximumscore 1

Het antwoord moet de volgende strekking hebben:
De toneelstukken van de rederijkers waren gericht op de tekst / de toneelstukken werden (vooral) gereciteerd / gesproken en/of de taal, klank en rijm stonden centraal. In een hoorspel (zonder beeld) krijgt de taal de volle aandacht.

Vraag	Antwoord	Scores

16 maximumscore 3

voorbeelden van juiste antwoorden zijn:

- theatrale vormgeving (een van de volgende): 1
  - (spectaculaire decors en/of theatertechniek) Er is gekozen voor een scène met sneeuw en/of een scène met een bewegende vloer.
  - (spannende geluidseffecten) Er is gekozen voor een scène met de indringende klank van een hamer op een aambeeld en/of een scène met de klank van een zwaard dat uit de schede wordt getrokken.
  - (heftige grime) Er is gekozen voor een selectie van scènes waarin vaak bloed en/of verwondingen te zien zijn.
- mise-en-scène: Er is bijvoorbeeld gekozen voor een scène met een opvallende / dramatische mise-en-scène, waarin Gijsbrecht alleen ten tonele verschijnt en vanaf een hoogte in de verte blikt / op de situatie reflecteert. 1
- spelvormgeving: (grote emoties / veel spanning en daarbij passende heftige mimiek en/of grote/duidelijke gebaren) Er is gekozen voor een scène met grote woede / ontzetting. / Er is gekozen voor een kusscène met omhelzing. / Er is gekozen voor een scène waarin een van de personages dood lijkt te gaan en op de grond ligt. 1

17 maximumscore 3

drie van de volgende:

- (lering) Het tonen van het fout gedrag / geweld kon dienen ter lering. (In dit geval toont Medea's gedrag het gevaar van het verlies van zelfbeheersing / van je overgeven aan gevoelens van wraak.)
- (heilzaam) Het inzetten op heftige gevoelens / pathos kan een zuiverende werking hebben (een catharsis, doordat het publiek de ervaringen meebeleeft).
- (heilzaam) Het inzetten op heftige gevoelens kan een helende werking hebben, omdat het afleiding kan bieden van dagelijkse zaken.
- (passend) De inzet van spektakel / geweld en/of heftige emoties is passend omdat het originele, Griekse verhaal spectaculair is en/of veel gruweldaden bevat. / De inzet van spektakel / geweld en/of heftige emoties is passend, omdat het aansluit bij het karakter.
- (wens van het publiek / succes) Het inzetten van actie / spel en spektakel werd verdedigd vanuit het willen voldoen aan de wens van het publiek. (Het publiek laat zich minder meeslepen door de taal. / 'Het zien gaat voor het zeggen').

per juist antwoord 1

Vraag	Antwoord	Scores

18 maximumscore 2

twee van de volgende:

- Netflix kon er op deze manier voor zorgen dat kijkers meer betrokken raken en langer kijken (en zo kan Netflix meer geld verdienen).
- Op deze manier kon Netflix inzicht krijgen in de keuzes die kijkers maken (en dat is commercieel interessant bij het ontwerpen van nieuwe series).
- Netflix kon met dit experiment nieuw en/of ander publiek trekken. (Mensen zijn geneigd om de interactieve serie uit te proberen) / Door iets nieuws aan te bieden, zal het belangstelling krijgen van (mogelijke) kijkers (en deze langer laten kijken / weghouden bij de concurrent).

per juist antwoord 1

19 maximumscore 2

- Het antwoord moet de volgende strekking hebben, een van de volgende: 1
  - Keuzevrijheid en vrije wil bestaan niet / zijn relatief. Stefan heeft het idee dat hij in een gecontroleerde / voorgeprogrammeerde omgeving leeft (en hij lijdt zichtbaar onder de situatie waarin hij verkeert).
  - Keuzevrijheid en vrije wil bestaan niet / zijn zeer beperkt. Er zijn telkens slechts twee opties en de uitkomst van elke keuze ligt vast en/of anderen (de kijkers) maken de keuze (voor het personage).
- Het antwoord moet de volgende strekking hebben: De kritiek op Netflix is dat Netflix kijkers ogenschijnlijk invloed geeft / het individu de indruk geeft van betekenis / van invloed te zijn, maar dat de invloed/stem van de kijker in werkelijkheid afwezig of minimaal is (vanwege de voorgeprogrammeerde verhaallijnen). 1

Blok 3 Mens en machine

20 maximumscore 3

drie van de volgende:

- De vormen of details van vormen zijn gestroomlijnd / aan één zijde afgerond en aan de andere zijde puntig (zoals vleugels), waarmee snelheid/beweging (in één richting) gesuggereerd wordt.
- De vormen zijn geabstraheerd / niet gedetailleerd, waardoor de indruk ontstaat dat door de snelheid details vervagen / niet zichtbaar zijn.
- De vormen zijn zo geabstraheerd (bijvoorbeeld de knie) dat ze machinematig aandoen en doen denken aan machines of auto's.
- Herhaling van (fragmenten van) vormen wekt de suggestie van verschillende momenten in een snelle beweging (als een foto met lange sluitertijd).
- De gehele vorm / totaalvorm is asymmetrisch en/of stuurt in één richting, waardoor een snelle beweging in die richting gesuggereerd wordt.
- De vorm van het totaal is 'open', met de benen die ver uit elkaar en/of met twee losse sokkels, waardoor dynamiek ontstaat / waardoor een soort lichtheid / beweging ontstaat (tegenover massaliteit / verankerd zijn).

per juist antwoord 1

Vraag	Antwoord	Scores

21 maximumscore 2

Het antwoord moet de volgende strekking hebben:

- een van de volgende: 1
  - Marinetti spreekt over een nieuwe schoonheid / een nieuwe esthetiek die gericht is op de moderne, nieuwe wereld van snelheid / auto's / machines en/of spreekt van nieuwe helden, zoals de bestuurder van de raceauto.
  - Marinetti spreekt over een oude tijd die dood is en geeft aan dat de blik gericht moet worden op de nieuwe, moderne tijd van snelheid.
  - Marinetti spreekt over eigen 'futuristische tijd' waarbij dans in dienst moest staan van het uitdrukken van heldendom, snelheid en oorlog. Hij verheerlijkt in deze tekst nieuwe ideeën voor een nieuwe wereld.
  - Marinetti probeert via de inzet van futuristische ideeën in alle kunstdisciplines door te dringen, in zoveel mogelijk facetten van het leven.
  - Marinetti koppelt moderne (alledaagse) zaken/activiteiten (zoals de auto en autorijden) aan iets groters en omvattenders (bijvoorbeeld het autorijden vergelijken met de omloop van de zon).
- Het futurisme moest in alle disciplines tot uiting komen (een van de volgende): 1
  - zodat de stroming zich breed kon verspreiden en/of zodat de ideologie kon doordringen in alle facetten van het leven (muziek, interieur, literatuur, theater et cetera).
  - omdat een ideologie allesomvattend is en om overtuigend / succesvol te zijn op alle aspecten van het leven moet kunnen worden toegepast / universeel geldig moet zijn.

Vraag	Antwoord	Scores

22 maximumscore 3

drie van de volgende:

- De bewegingen zijn star (alleen mogelijk op de scharnierpunten in de kostuums) en ogen daardoor mechanisch.
- De bewegingen zijn staccato / bevatten pauzes en ogen daardoor mechanisch.
- De bewegingen zijn telkens hetzelfde / herhalend, de armen en benen komen telkens tot hetzelfde punt.
- De arm- en beenbewegingen lijken aan elkaar vastgeklonken.
- De dansers ('locomotieven') reageren op de machinist (alsof ze geleid / aangestuurd worden als een machine).
- De dansers dansen op één lijn (parallel aan de spoorrails), alsof ze van een rail / rails afhankelijk zijn.
- Het ritme in de dansbewegingen is hetzelfde als het ritme in de tekst, alsof de dans machinaal aangestuurd wordt (of andersom: de bewegingen lijken de klanken voort te brengen).

per juist antwoord 1

23 maximumscore 2

twee van de volgende:

- De voordracht bestaat uit klanken (geen woorden) die geen betekenis hebben, net zoals geluiden van een machine.
- De voordracht bestaat vooral uit harde klinkers (trrrr / kl / pl) die lijken op de geluiden van machines.
- De menselijke stem in de voordracht lijkt door (variaties in) ritmische klanken een machine na te bootsen.
- De volgorde van de klanken; soms kort, hard en scherp, dan weer rustiger en herhalend, lijkt op een machine die opeenvolgende fases van bewerkingen kent, of bijvoorbeeld opstart.
- De voordracht houdt het midden tussen spreken en zingen / is een ritmische klankvorming, waardoor de 'zang' machinaal (opsommend) klinkt (zoals de herhalende beweging van een machine).
- Over de door de mens uitgesproken voordracht zit een technisch geluidseffect, een soort galm / echo, waardoor deze machinaal klinkt.

per juist antwoord 1

Vraag	Antwoord	Scores

24 maximumscore 2

- Het werk op afbeelding 3 is vernieuwend te noemen, omdat Marinetti taal ook als beeld inzet / experimenteert met abstractie in beeld en/of tekst / de disciplines taal en beeldende kunst vervlecht. 1
- Het werk van Ambrosi is fascistische propaganda te noemen, omdat (een van de volgende): 1
  - het geheel een combinatie is van 'ouderwetse' vormgeving met (een vleugje futuristische) abstractie. (De uitgangspunten van het futurisme worden hier niet meer gevolgd, maar het is een mengelmoes in dienst van propaganda.)
  - beeldelementen ingezet zijn (in dienst staan) om een 'klassiek' / figuratief / herkenbaar beeld van een krachtige man/leider te scheppen.
  - er sprake is van persoonsverheerlijking: Mussolini wordt neergezet als krachtige leider, in een krachtige pose (neus omhoog) / met krachtige trekken (kaaklijn). / Mussolini rijst op uit een grootse, klassieke stad en/of stijgt boven alles uit / overziet alles.
  - centraal in het werk de Via dell'Impero te zien is, de weg die Mussolini liet aanleggen langs het Forum Romanum richting het Colosseum.

25 maximumscore 3

drie van de volgende:

- Het vermijden van organische bewegingen (transformatie) leidt tot een bewegingstaal die technisch / machinaal aandoet, zoals die van robots en androïden.
- Het stoppen met bewegen vanuit gevoel/emotie zorgt voor een gevoelloze bewegingstaal zoals bij robots.
- Het bewegen vanuit een beredeneerd stappenplan (eerst denken) is vergelijkbaar met de geprogrammeerde manier van bewegen van robots.
- Het vermijden van ingesleten bewegingen zorgt voor een niet-menselijke bewegingstaal / een bewegingstaal die van een andere wereld lijkt.
- Door het afzonderlijk bewegen van ledematen (isolaties) lijken de lichamen van de dansers uit losse onderdelen te bestaan die afzonderlijk worden aangestuurd, zoals bij een robot.
- Het afstemmen van het lichaam op de (fictieve) ruimte / op iets wat buiten ligt, zorgt voor een bewegingstaal die net als bij robots van buitenaf aangestuurd lijkt.

per juist antwoord 1

Vraag	Antwoord	Scores

26 maximumscore 3

- tijd (een van de volgende): 1
  - Elke beweging / handeling / dansfrase is gekoppeld aan een specifieke tijdsduur / snelheid (zoals een machine handelingen op een vaste snelheid uitvoert).
  - De dansers voeren opeenvolgend (canon) dezelfde beweging uit (zoals onderdelen van een machine na elkaar eenzelfde handeling verrichten / een proces uitvoeren).
  - De snelheid wisselt abrupt (zoals een machine bijvoorbeeld overschakelt naar een volgende stap).
- ruimte (een van de volgende): 1
  - De dansers zijn op één plek op de vloer gepositioneerd (zoals ook een machine (meestal) vaststaat).
  - De dansers staan dicht bij elkaar in een beperkte / begrensde ruimte (zoals onderdelen in de behuizing van een machine).
  - De dansers opereren vanuit een vaste hoogtelaag (midden) (zoals ook onderdelen in een machine vanuit een vaste positie bewegen).
  - De dansers gebruiken de ruimte in een vaste richting of vast stramien, met name van links naar rechts en vice versa en/of spiegelend/symmetrisch vanuit het midden (zoals ook onderdelen van een machine in een vast stramien opereren).
- kracht (een van de volgende): 1
  - De dansers zetten de beweging met gelijkmatige kracht / gecontroleerd in / voeren de bewegingen met gelijkmatige kracht uit (zoals in een machine beweging gecontroleerd / geolied verloopt).
  - Het zijn geïsoleerde bewegingen die aangezet worden vanuit de (afzonderlijke) ledematen (zoals in een machine onderdelen los van elkaar bewegen / starten en ophouden).
  - De aanzet van de beweging van de ene danser wordt vaak gevormd door een (afgeronde) beweging van de andere danser (zoals ook onderdelen in een machine elkaar in gang zetten).

Vraag	Antwoord	Scores

27 maximumscore 2

twee van de volgende:

- De melodie beweegt telkens (met kleine variaties) omhoog en omlaag (wiegen, heen en weer).
- De melodie wordt telkens (met kleine variaties / subtiele verschuivingen) herhaald.
- De melodie beweegt binnen in een kleine omvang (zachtjes wiegen).
- Er zijn steeds slechts kleine verschillen in toonhoogte tussen de opeenvolgende tonen (zachtjes wiegen).
- Het melodische patroon verandert subtiel / in kleine stapjes (zachtjes wiegen).

per juist antwoord 1

28 maximumscore 2

- Het antwoord moet de volgende strekking hebben: Het toekomstbeeld van Morau is somber (als een nachtmerrie) / ongemakkelijk en/of hij maakt zich zorgen, terwijl de futuristen (dankzij de technische ontwikkelingen) een glorieuze / hoopvolle toekomst voor zich zagen. 1
- voorbeelden van juiste antwoorden zijn (een van de volgende): 1
  - de machinale, ontmenselijkte bewegingstaal
  - de (machinale) interactie, zonder persoonlijk contact
  - de kille / steriele setting (met weinig kleur)
  - het kunstmatige, surreële karakter van de twee identieke wolken
  - het industriële decor
  - het ontbreken van individualiteit, de dansers / mensen opereren als radertjes in een machine

5 Aanleveren scores

Verwerk de scores van de alfabetisch eerste vijf kandidaten per examinator in de applicatie Wolf. Cito gebruikt deze gegevens voor de analyse van de examens.
Om de gegevens voor dit doel met Cito uit te wisselen dient u ze uiterlijk op 22 mei te accorderen.

Ook na 22 mei kunt u nog tot en met 10 juni gegevens voor Cito accorderen. Deze gegevens worden niet meer meegenomen in de hierboven genoemde analyses, maar worden wel meegenomen bij het genereren van de groepsrapportage.

Na accordering voor Cito kunt u in Wolf de gegevens nog wijzigen om ze vervolgens vrij te geven voor het overleg met de externe corrector. Deze optie is relevant als u Wolf ook gebruikt voor uitwisseling van de gegevens met de externe corrector.

Tweede tijdvak
Ook in het tweede tijdvak wordt de normering mede gebaseerd op door kandidaten behaalde scores. Wissel te zijner tijd ook voor al uw tweede-tijdvak-kandidaten de scores uit met Cito via Wolf. Dit geldt **niet** voor de aangewezen vakken.

6 Bronvermeldingen

Blok 1

afbeelding 1	abdij van Acey, https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/3/37/Abbaye_d%27Acey_30.jpg
afbeelding 2	abdij van Acey, https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/3/35/Abbaye_d%27Acey_-_vo%C3%BBte_lat%C3%A9rale.JPG
afbeelding 3	abdij van Acey, luchtfoto https://www.abbaye-acey.com/
afbeelding 4	opzet van een cisterciënzer kloostercomplex, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Planta_tipo_cisterciense.png
afbeelding 5	kathedraal van Saint-Denis, https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/2/2e/Saint-Denis_%2893%29%2C_basilique_Saint-Denis%2C_abside_3.jpg
afbeelding 6	Miniatuur Gregorius de Grote, https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/1/1e/Pope_Gregory_I_illustration.jpg
afbeelding 7	Alleluia, neumennotatie, St. Galler Cantorium, 10e eeuw, https://www.karmel-seligenthal.de/liturgie/

afbeelding 8	regel uit een Alleluia, kwadraatnotatie, https://www.youtube.com/watch?v=77DAeTiUYw8
afbeelding 9	Chartres ingangsportaal, http://employees.oneonta.edu/farberas/arth/arth212/royal_portals.html
afbeelding 10	detail van het ingangsportaal van de kathedraal van Chartres, https://www.wga.hu/support/viewer/z.html
afbeelding 11	detail van het ingangsportaal van de kathedraal van Chartres, https://www.wga.hu/support/viewer/z.html
geluidsfragment 1	*Alleluia Domine Deus*, uitgevoerd door Coro della Cattedrale di Siena, https://www.youtube.com/watch?v=H6Mcwz8aifE
geluidsfragment 2	organum, https://www.youtube.com/watch?v=ljE_e6QXzz4
geluidsfragment 3	organum, https://www.youtube.com/watch?v=W4rYZmEnZO8&list=RDW4rYZmEnZO8&start_radio=1
geluidsfragment 4	organum, https://www.youtube.com/watch?v=B8TlcknbYyo&list=RDB8TlcknbYyo&start_radio=1

Blok 2

afbeelding 1	Medea doodt haar kinderen, Master of the Giants Album, 1779, https://www.sothebys.com/en/buy/auction/2022/master-works-on-paper-from-five-centuries/medea-killing-her-children
filmfragment 1	Het Toneel Speelt, trailer van de voorstelling *Gijsbrecht van Amstel*, 2013, https://www.youtube.com/watch?v=EwtlbSN26hA
filmfragment 2	scène uit *Bandersnatch* (2018), serie *Black Mirror,* Netflix
geluidsfragment 1	Theater Kwast, hoorspel *Gijsbrecht van Aemstel*, 2021, https://stichtingkwast.nl/luister-kwast/

Blok 3

afbeelding 1	Umberto Boccioni, *Unieke vormen van continuïteit in de ruimte*, 1913 https://artsandculture.google.com/asset/unique-forms-of-continuity-in-space-umberto-boccioni/jAHAQTsYPpJQpA?hl=nl
afbeelding 2	Fortunato Depero, kostuums voor *Anihccam del 3000*, 1924, germangalleries.com
afbeelding 3	Filippo Marinetti, *Le Soir, couchée dans son lit, elle relisait la lettre de son artilleur au front*, 1917, https://www.metmuseum.org/art/collection/search/345670
afbeelding 4	Alfredo Ambrosi, *Aeroritratto di Mussolini aviator*, 1930, https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/f/fd/Alfredo_Gauro_Ambrosi_%22Aeroritratto_di_Mussolini_aviatore%22.jpg
filmfragment 1	Fortunato Depero, ballet *Anihccam del 3000*, 1924, reconstructive, https://www.youtube.com/watch?v=7dHIITqApi4
filmfragment 2	interview Marcos Morau, https://www.youtube.com/watch?v=CNMtlbL8meg
filmfragment 3	Marcos Morau, *Cathedral, an evening with Arvo Pärt*, 2019, registratie van Scapino Ballet